

**До питання вибору життєвого шляху
(за твором Еріха Фромма «Мати чи бути»)**

Станіслав МАЛЯВКО, здобувач освіти

*Науковий керівник – Ольга ГАПЛЕВСЬКА, старш. викладачка
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

«Мати чи бути?» – відомий твір філософа та психолога Еріха Фромма, який досліджує два фундаментальні способи людського життя – гонитва за матеріальними благами чи гонитва за духовним та особистісним зростанням. Ця дихотомія відображає бінарний характер вибору, який людина може зробити у своєму житті. Мати або бути? Питання вибору життєвого шляху глибоко торкається концепції існування та самореалізації.

У роботі «Мати чи бути?» філософ заглиблюється в основні елементи людяності в сучасному суспільстві. Фромм розглядає дилеми, з якими стикаються люди: відповідність суспільним нормам або розкриття та демонстрації своєї особистої індивідуальності. Сучасна культура ставить перед людьми вирішальну дилему: або дотримуватися наперед визначених умов і зобов'язань, встановлених суспільством, або залишатися вірними власним переконанням і амбіціям.

Еріх Фромм підкреслює, що «мати» означає прийняття нав'язаних соціокультурних концепцій. Ці зовнішні впливи можуть проявлятися у формі суспільних норм, культурних уявлень або встановлених ролей. Фромм стверджує, щоб не піддатися тиску суспільних стереотипів поведінки, людина повинна мати внутрішню автономію та почуття індивідуальності.

«Бути» означає подорож до самопізнання, незалежності та особистісного зростання. Фромм радить відкидати зовнішні впливи, які суперечать внутрішнім переконанням і моралі людини. Натомість людина повинна активно шукати себе, вільно виражати себе та розвивати свою унікальну особистість. Фромм наголошує на важливості самосвідомості, визначенні власних прагнень і поведінки та, зрештою, визначення власної ідентичності.

На мій погляд твір Еріха Фромма «Мати чи бути?» є цінним довідником у дослідженні конфліктів між людьми в сучасному світі. У книзі наводяться приклади, як нав'язані суспільством стереотипи та умовності можуть перешкоджати бажанням і самопізнанню людини.

У сучасному світі люди часто стикаються з важкими рішенням між прийняттям нав'язаних обмежень або збереженням вірності собі. Письменник наголошує, що поступка зовнішньому тиску ціною особистих цінностей і принципів може призвести до від'єднання від себе та втрати внутрішньої психологічної рівноваги. Він закликає свідомо розуміти власні дії, мотиви і цілі, наголошує на необхідності розвивати внутрішню свободу та активно шукати власний шлях до самореалізації, зберігаючи ідентичність та цінності, що відповідають власній природі.

Отже, на мій погляд, у книзі «Мати чи бути?» Еріха Фромма питання вибору власного шляху в житті і справжня свобода людини полягає в тому, щоб бути самим собою.

Чому давньогрецька класифікація любові завжди буде актуальною?

Максим ФАТЄЄВ, здобувач освіти

Науковий керівник – Наталя БІЛЬЧУК, канд. філос. наук, доцентка

Національний аерокосмічний університет ім. М.С. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Знецінення суспільно прийнятних духовних цінностей, які надихають життєвий світ людини та людства, серед яких найсуттєвішим, на мою думку, є почуття любові, загрожує нам, немов дамоклів меч, тим, що найкращий механізм духовної взаємодії між людьми може безповоротно змінитися, з невідомими для нас наслідками, або взагалі зникнути, що відкине наш інтелектуально-духовний розвиток на багато тисячоліть назад. Перші ластівки ми споглядаємо нині: руйнування інституту сім'ї, жахлива статистика розлучень, відсутність участі у вихованні дитини одного з батьків. Також розрив відносин може слугувати одним з каталізаторів чоловічого або жіночого самогубства, що теж, за своїми масштабами вражає. Тобто, це явище несе цілу купу соціальних проблем, які впливають на суспільство, а суспільство, годі й казати, впливає на державу.

Чи побудуємо ми країну, яка нас буде любити та піклуватися про нас, якщо ми навіть друг друга не можемо полюбити?

На мою думку, першим кроком до подолання цієї згубної тенденції має бути аналіз самого поняття любові, її природи, важливості. Також ми маємо розуміти її дві сили: цілющу та руйнівну, щоб вміти давати їй напрям у потрібне русло, виражено та цілеспрямовано. Але аналіз неможливий без інструментів та алгоритмів.

У своїй доповіді я хочу звернутися до «інструментарію», який був присутній у давньогрецькій мові. А допоможе мені у цьому сократівський діалог під назвою «Бенкет», за авторством Платона.

У творі ми маємо змогу дізнатися те, наскільки багато сенсу та важливості софісти вкладали у любов – есенцію бога Ерота. Наприклад, Федр у своїй промові виголосив Ерота найсильнішим з богів та найвеличнішим: «Ерот - найдавніший, найповажніший і наймогутніший з богів, найбільш здатний наділити людей доблестю і дарувати їм блаженство при житті і після смерті».

З цього ми можемо осягнути те, яке значення греки надавали любові. Вони вважали, що ця сила є життєтворчою, тим, без чого світ не існував би. Як зазначав Арістофан: «Таким чином, любов'ю називається жага цілісності і прагнення до неї».

Пильна увага до цього явища породила у давньогрецькій мові ряд епітетів, які складають різновиди любові. Пропри те, що ці різновиди не прижилися у повсякденній мові через лінгвістичні особливості та розрив між епохами, кожен